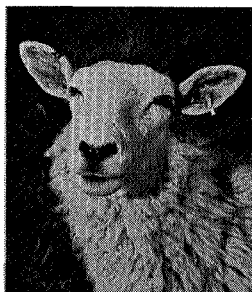

Denne dagen gikk også med til å drive, men mot kvellen nådde vi Namsvatn og Orrelven og kunne slippe flokken på tråkket innover mot Dærgafjellet. En reinskilling for denne gang var atter overstått og på ny en skillingsflokk kommet hjem på sine beitemarker. Nu først gikk det an å slappe av og i fantasien oppleve alle de fjell og daler samt elver og bekkefar som var passert i løpet av de siste 24 timer. Men slike strabaser glemmes så fort man er uthvilt igjen, da er man opplagt på nye tak i næringens yrke inne på fjellvidda. Et yrke som er drevet fra urgammel tid av våre forfedre, et yrke som vi bærer videre, og et yrke som sikkert vil bæres framover av våre etterkommere som blir fanget av ødemarkens sjarm, men også barske oppdragelse.

HENRY STRAND

Jeg trives ved Aursunden!

— Sjer du på karte så kan du sjå at Aursund'n sjer ut som ei boks, pleier Kornelie i Sandneset å si. — Det eine bokslåret strekke seg mot Brekka og det ainnere mot Bekkosen.

Ja, som ei diger underbukse ligger Aursunden utspent der på Rørosvidda, bred oventil og med to smale lår. Men noe rosemaco er det ikke. Dønningene går kjappe, svarte og kvittoppete bortover sjøen når stormen kommer settende med ulvehyl ned fra vidder og fjell. Da vrenger den innsida opp — stygg og frådende. Og vinters dag jager snøbygene hverandre i et vilt ritt bortover den milelange isflata.

Men mest har jeg nå likevel sett den fra pensida. I blikkstilte sommerkvelder ligger den med solrødmen over seg og lokker deg utpå med båt og redskap. Står en litt høgt da, oppå Klasberget for eksempel, kan en se båt etter båt trekke glitrende striper etter seg over vassflata. Det er han Simen og han Ole og karene der lengst bortmed Tamnesset som drar utpå for å prøve siken. Det settes garn på de gamle fiskeplassene. Tidlig på morgenparten får en utpå igjen og se hva det ble til. Kanskje kan det slenge en aure også, eller en bra røe. Men sik er det i hvert fall. Og den er ikke å forakte. Surrende i fjellsmør og en god skvett fløte smaker den herlig. Det er rene bryllupskosten!

Jeg har travet i fjellene rundt Aursunden, og jeg har tråkket sykkelpedaler langs veiene der mens jeg har trallet en glad vise. Nå kan en ta hele rundturen rundt sjøen med bil også. Det gjorde jeg

siste sommer. Det er en real dagstur det, om en er fornuftig nok til å stoppe titt og ofte og nyte utsikten og naturens mange eiendommeligheter.

En kan starte fra Glåmos stasjon, ta veien om Kuråsen og rulle østover mot Brekken. Grusveien er som en visestubb, lett og lystig slyngende langs vatnet og gjennom småskog over ei og anna klopp og plutselig innom en gard og ut igjen. Så snur en på Brekken, vender nesen mot Røros og tar riksveien fatt. Men i Koidalen, som faktisk er bare et eneste hus, stopper en opp og åpner grinda. Og der går veien like lukt opp til Kronprins Olavs gruve og en er på sørsida av Aursunden. Men en ser ikke vatnet før en er frampå brattene der en ser Viken under seg. Nei, vil en langs vatnet på sørsida også, skal en ta av riksveien noen kilometer nord for Koidalen. Men den veien er ikke så god å fare. Men så har en utsynet til gjengjeld. En kommer over vola mot Bekkosen, og plutselig som småskogen sier takk for seg, ligger hele sjøen rullet opp foran en. Er det en solskinnsdag du kommer denne veien, med godt utsyn, kan du telle nesten alle gårdene langs sjøen. De ligger der i klynger eller med godt mellomrom. Og -voll heter de nesten alle sammen. Du ser Sakrisvoll og Bendixvoll, Naustervoll, Klemmetvoll, Tørresvoll, Engesvoll, Klasvollen, Ryttervoll, Jamtvollen, Kokkvollen, Brynhildsvoll, Rødbuvoll, Martavoll, Sjøvollen og Klokkervollgardene bortpå Tamneset.

Og bak vola ligger Engfløttedalen med enda flere -voller. Det er Gaukvoll og Guldalsvoll, Akselvoll og Dølanvoll.

* * *

En kan undre seg over disse vollene. Hvorfor nettopp voll? Det er greitt å forklare. Da ålbyggene i sin tid søkte oppover mot fjellene for å finne seterplasser, kom de helt til Aursundtraktene. De ryddet setervoller der, og setervollen fikk navn etter eieren. Siden ble seter-navnet gardsnavn og familienavn. Det var da Røros Kobberverk, som eide all jord i fire mils omkrets fra Røros, solgte jordparseller til gruvearbeiderne. Seterplassene ble gode driftsplasser. Det var godt å ha en liten jordvei og ei ku på båsen for den som slet på

sultelønna ved «Verket». Lørdags ettermiddag, når uka var slutt på Storzartz gruve, strømmet gruve-folket nedover fjellsida, tvers over Engfløttedalen og fram til vollene sine ved Aursunden. Om vinteren på langskiene, sommers dag lettfo-tet gjennom røsslyng og einerkratt. Og mandags morgen gikk samme strømmen tilbake igjen.

Det hendte de tok en kirketur i helgækta. Da dro de over Storzartz hele familiene og beineste veien til bergstaden. Det ble tre, fire mils vei fram og att. Kirke-klærne lå nedlåst i kister på Røros. Det var greitt slik, så slapp de fare i fin-stasen over fjellet.

* * *

Jeg stortrives på Glåmos og i Aursundtraktene! Naturen har sjar-mert meg, men enda mer folkene. Det lune viddet til disse fjell-lette menneskene har beseiret meg. Umulig å bli i dårlig humør når en ferdes der. Et par ganger har jeg «kjørt isen» i vårløysinga. Det var med bange følelser jeg lot meg overtale til å pakkes inn i pels og fell og bli halt av mærra utpå vårisen.

— Du e da itj redd du? sa han Magnus.

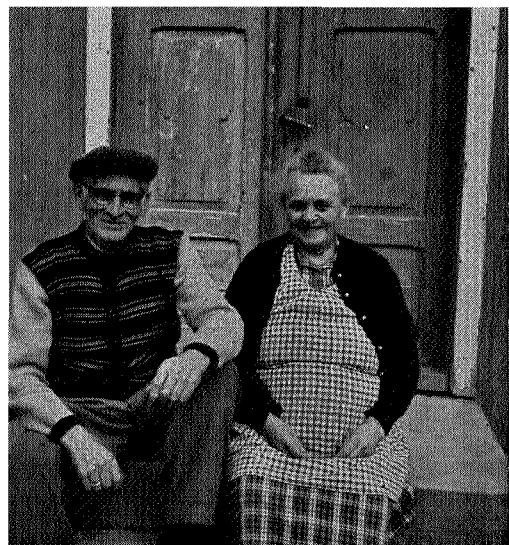
— Ne-e-e-ei, jeg var ikke det, stammet jeg fram mellom hakkende tenner. Og jeg lå — satt i sleden og kjente isen bølge seg under oss. Men så begynte Magnus å fortelle skrøner, og da var det ikke mulig å være redd lenger. Selv da vi strøk like forbi et vasshøl så jeg kunne speile meg i vatnet, tenkte jeg bare på de lune skrønene han Magnus der frampå sleden serverte.

Nei, de tar ikke livet alvorlig. Jeg tror ikke døden heller. En kar ville dra på skogen og «henge opp seg», som han sa, da noe gikk ham ordentlig imot en gang. Men da gapskrattet hele naboflokken

Gamle Lisbeth på Tørresvoll har levd et langt liv ved Aursund

Foto: H. Strand

Dette er han Odd-Ole (Ole Odden) og kona. Trivelige folk i Vikengrenda
Foto: H. Strand

av ham, og da var han ikke kar om å gjøre det. Han kom selv gapskrattende tilbake!

* * *

Nå begynner jeg endelig å få et aldri så lite tak på navnene til folket der oppe. Der går litt surr med alle -vollene, men det er noe som er enda verre. Aursundingene snur like godt på steika og setter etternavnet først når de tiltaler folk. Han John på Bokkvollan heter bare Bokkvoll-John og han

Peder, Bokkvoll-Peder. Ole Trønnes blir til Trønnes-Ole og Svend Jamt til Jamt-Svend.

Verre bokholderi er det når han Ole Odden blir til Odd-Ole og han Magnus inne ved sjøen heter Sjø-Magnus. Kona hans Per Larsa i Viken heter bare Per Larsa-Kjerstina, og siden han Ola Anders har en sønn som heter Anders, kalles sønnen selvfølgelig bare Ola-Anders-Anders! Og hu Gjertrud på Tyskvollen går under navnet Tysk-Gjertrud, og hu Olia på Jamt — Jamt-Olia!

* * *

Før i tida gjorde ikke karene langs sjøen veien lang for å finne et godt kjerringemne. De holdt seg på heimlig grunn og dro ikke utabygdnes i så viktig ærende. Fornøyet og forunderlig er det å høre om hvordan karene på nordsida av Aursunden fant konene sine. Vestfra og østover ligger gardene Naustervoll, Solhus, Tørresvoll, Bendixvoll, Sakrisvoll og Sommer. Det gikk slik til at datteren på Naustervoll ble gift med sønnen på nabogarden Solhus, datteren på Solhus giftet seg med sønnen på Tørresvoll, Tørresvoll-dattera med Bendixvoll-sønnen, videre ble datteren på Bendixvoll gift med sønnen på Sakrisvoll, og datteren på Sakrisvoll giftet seg med sønnen

på Sommer! — Så er de i slekt og familie hele raden, i kilometer på kilometer bortetter.

Jeg har hørt Kornelia og Olia og gamle Lisbeth bortpå Tørresvoll'n prate om gamle dager, om skrømt og rare hendelser. Og han Odd-Ole har tatt meg med opp i skogen sin, den fine granskogen som han har skapt med tålmod og interesse gjennom et langt liv. Hu Petronille borti Sandneset har fortalt meg om de harde tidene da gruvefolket nærmest svalt ihjel i elendigheten, og mangen god aursunding har hatt en godbit å berette når jeg har vært på «lysfest» i Viken eller jeg har truffet dem tilfeldig i mark og på vei.

Jeg har hørt reven tute mot månen i sprettkalde påskekvelder ved sjøen. Og de grope farene etter ulven har jeg støtt på østom Klasberget. Det er et herlig terreng dette, terreng for villmannsliv, for skrøner og barske historier. Her må en bymann på flukt fra det trivielle trives og gledes.

Men har du ikke smakt glåmosingenes «nasjonalrett», ja, da har du ikke vært på Glåmos. De serverer den forresten i hele Røros-distriktet, like ned til Ålen, er det sagt meg. Det er fisk med rømmegrøt over jeg mener! Riktig ja: fisk med rømmegrøt!

Jeg blir skrapa sulten her jeg sitter og skriver om det. For det er herremat jeg snakker om, herligste fjellkost! Siden jeg fikk rømmegrøten servert på denne måten vil jeg ikke ha fiskløs rømmegrøt mer. Fisken gjør grøten mer «mottakelig» for magen, og de to rettene klær hverandre som rosiner og saftsuppe.

En kan bruke sik eller aure, eller om en får kjøpt kveite eller annen god fisk når en er nedi bygda. Han Trønnes-Ole dro ned til sjøen en natt på tidlighøsten og satte garn. Han kom heim med smellfeit sik. Og hu Jorunn på Jamt kokte rømmegrøuten. Så ble

Olia på Jamthaugen og datteren Jorunn serverer fisk og rømmegrøt for naboen, han Trønnes-Ole

Foto: H. Strand

det en redning for fisk med grøt på denne ferien også. Og det var ikke kjøp-flatbrød til maten, nei. Det var «rett brød» som glåmosingene sier — det vil si leiver heimebakt i eldhuset. Og så godt med kanel og sukker på grøten, og alt var såre vel!

Å nei, den som kunne få et slikt godt mål mat til middag i morgen! For en fest det ville blitt!

Svartbak

Foto: Knut Bakken

ARVID DAHLE

Værprofeten ved Gurglevasstind

Mitt møte med Byge Værly

Det var en deilig kveld i august. De siste timene hadde jeg trampet meg opp gjennom Tussipustdalen med den mektige, snøsminkede Gurglevasstind lysende som veiviser i kveldssolen. Mitt mål for dagen var Værly-setra, som ligger i fjellets ensomhet som et minne om fordums u-subsidiert smør- og osteproduksjon. Selv om seteren altså ikke ble drevet lenger, skulle jeg i følge pålitelige utsagn fra representanter for bygdens innfødte befolkning, ha store sjanser til å treffe folk der. Kårkallen Byge Værly brukte nemlig å holde til i seterhuset på sommers tid. Og han Byge var ikke noen helt vanlig kar, var det blitt sagt meg. Han var distriktets store værprofet, som til og med hadde vært intervjuet i bladet en gang. Som det også der var nevnt, var det forøvrig Byge som spådde varmsommeren 1901. Han la den riktignok til 1903, men allikevel

Og der lå plutselig Værly-setra foran meg. Grå og værslitt blinket den mot kveldssolen med et ørlite vindu. På dørhellen satt det en kar. Da jeg kom nærmere, kunne jeg se at han virket like gammel og værbitte som setra selv. Ansiktet var rynket som en valnøtt og øverst oppe klamret noen visne hårtufser seg til en loslitt skalle, som hang de der bare av gammel vane.

Da jeg sa god kveld, satte gamlingen et par plirende øyne, merket av livsvisdom og sur peisrøyk, på meg. — God kveld igjen, svarte han. Etter at han så hadde fått bekreftede svar på sitt spørsmål om hvor vidt det var så at jeg var ute og før, ba han meg stige på. Han reiste seg, dro i et par bukser som var like